

Den persiska universalgeniet Avicennas (Ibn Sina) självbiografi

Avicenna (980–1037) eller Ibn Sina (hans arabiska namn) var ett persiskt (nuvarande Iran) universalgeni som levde under 1000-talet under den arabiska guldåldern. Han är känd för att vara produktiv inom flera vetenskapliga områden och bland annat publicerat boken *The canon of medicine* som var ett uppslagsverk för medicin. Under flera hundra år användes verket och de spreds även till Europa och studerades flitigt fram till 1500-talet. Avicenna är känd för att varit extremt produktiv i lära sig nya områden och formulera nya originella idéer. Mot slutet av sitt liv skrev Avicenna en självbiografi där han förklarar hur hans liv har varit och vad han har lärt sig. Självbiografen är känd för att vara självgod, det får du bedöma själv. Läs utdragen från självbiografen som sammanfattar Avicennas första 18 år i livet och svara på frågorna nedan.

”Min fader föddes i Balkh. Han flyttade därifrån till Bukhara under dagarna av Nuh ibn-Mansur, under den tiden var han anställd inom administrationen som en guvernör till en av byarna i det kungliga området av Bukhara som heter Haramytan. (...) Nära fanns en by som heter Afsana där gifte sig min far med min mor och där blev han bosatt. Jag föddes där precis som in bror och senare flyttade vi till Bukhara. Jag fick tidigt en lärare i Koranen (islams heliga skrift) och en lärare i litteratur. När jag var 10 år var jag en mästare av Koranen och en stor del av litteraturen till en nivå att jag väckte stor förvåning.

Jag skickades senare till en marknadshandlare som använde indisk aritmetik (räknesätt) för att lära mig hur jag skulle räkna. Sedan kom Abu-Abdallah an-Natili som påstod sig vara en filosof till Bukhara. Min fader fick honom att bo i vårt hem och undervisa mig. Innan han kom hade jag ockuperat mig med juridik och besökte ofta Ismail az-Zahid (Samtida jurist i Bukhara). Jag var av de bästa frågeställarna efter att ha lärt mig konsten att ställa frågor och bemöta argument. Sedan började jag studera boken *Isagoge* (en bok om filosofi av den romerska filosofen Porphyrios från 300-talet) tillsammans med an-Natili. (...) Han var extremt imponerad av mig och sade till min fader att jag enbart skulle studera filosofi framöver. Oavsett vilket problem an-Natili presenterade löste jag det mycket bättre än honom. Jag fortsatte på samma sätt med att läsa logik med honom. (...) Jag började sedan lösa *Organon* (bok om logik från 300-talet f.kr av den grekiska filosofen Aristoteles) självständigt och undersöka kommentarmaterialet till boken fram tills att jag var en mästare i logik.

Vad gäller boken *Elementa* (känd bok i matematisk geometri från 300 f.kr) av Euklides studerade jag de första fem till sex figurerna med honom sedan löste jag resten av boken själv.

Sedan gick jag vidare till boken *Almagest* (känd bok om astronomi från 140-talet) av Ptolemaios och när jag var klar med introduktionen och tog mig till de geometriska figurerna sa an-Natili till mig: läs självständigt och lös problemen självständigt, ge dem sedan till mig så jag kan rätta dem åt dig. Men an-Natili kunde inte hantera boken. Jag gjorde mina egna analyser som var okända för honom vilket gjorde att jag förklara innehållet för honom. An-Natili lämnade sedan mig och reste till Gurganj.

Sedan ville jag lära mig medicin och jag läste alla böcker som skrivit på det ämnet. Medicin är en enkel vetenskap och därför lärde jag mig det på en kort tid till en nivå att framstående läkare började studera hos mig. Jag tog hand om de sjuka och därifrån öppnade sig en möjlighet för kunskap inom läkekonsten som man enbart kunde tillskansa sig genom erfarenhet. Samtidigt var jag ockuperad med juridik och engagerade mig i legala oenigheter, jag var då 16 år gammal.

Jag nådde sedan ämnet teologi. Jag läste *Metafysiken* (bok om vad som finns i världen från 300-talet f.kr) av Aristoteles men förstod inte vad den handlade om och var förvirrad kring författarens syfte med boken. Jag läste om den 14 gånger och memorerade den noga. Ändå förstod jag inte bokens innehåll. Jag tänkte då att: det finns ingen möjlighet att förstå den här boken. En eftermiddag i boksäljarnas område kom en man upp till mig och bad mig köpa en bok av honom. Jag tackade förargat nej eftersom jag inte var intresserad. Men han bad mig att köpa den, ägaren behövde pengar och boken var billig, han skulle sälja den för tre dirhams (en gammal valuta). Jag köpte boken och det visade sig vara Al-Farabis bok *Syftet med Metafysiken*. Jag tog hem den hastigt för att läsa den. När bokens syfte tillslut kom till mig gladd jag mig åt detta och gav gåvor till de fattiga för tacksamheten till Gud.

Det hände att sultanen i Bukhara Nuh ibn-Mansur hade sjukdomar som förvånade läkarna. Eftersom mitt namn hade blivit känt hos de som kunde vetenskaperna nämnde de mig till honom och bad sultanen att kalla mig. Jag presenterade mig och samarbetade med de andra läkarna för att bota honom och jag blev tillslut anställd hos honom. En dag bad jag om tillåtelse att undersöka sultanens bibliotek och läsa dess innehåll. Jag fick tillåtelse och jag gick in i en byggnad med många rum. I varje rum fanns det kistor med böcker som stod på varandra. I ett rum fanns det arabisk litteratur och poesi, i ett annat enbart juridik och så vidare, ett område för varje rum. Jag efterfrågade böcker från de antika tänkarna. Jag såg böcker vars namn var okända för många och som jag inte sett sedan dess. Jag läste böckerna och blev mästare i deras budskap och insåg hur långt samtliga tänkare hade kommit i sina vetenskaper.

När jag var 18 år hade jag slutfört mina studier i alla vetenskapens fält. På den tiden var min förmåga att bibehålla kunskap större men idag är jag mycket mer mogen i kunskapen. Men ändå är kunskapen samma, inget nytt har kommit till mig sedan dess.”

Frågor till utdraget

1. Sammanfatta kort vad Avicenna skriver om sitt liv de första 18 åren.
2. Avicenna nämner ett stort antal böcker och tänkare i sin biografi. Inom vilka vetenskapliga områden läste Avicenna böcker från?
3. Utifrån utdraget vilka kulturer influerade Avicenna i hans studier?
4. Avicenna växte upp i staden Bukhara som ligger i nuvarande Uzbekistan ändå har han tillgång till ett stort antal böcker från Europa och Afrika. Vad säger det om spridningen av kunskap under den här tiden?
5. I delen av utdraget när Avicenna är med och botar sultanen beskriver han också att han får möjlighet att besöka sultanens bibliotek. Vad är speciellt med detta och vad söker han?
6. Joakim är historiker och ställer frågan: vilken kunskap hade den arabiska världen om den europeiska (grek/romerska) vetenskapen under 1000-talet? Är det en bra fråga att ställa till utdraget? Motivera.
7. Formulera en egen fråga till utdraget och besvara den med utdraget med en källkritisk analys
8. Kan vi dra några andra slutsatser utifrån utdraget?